

Jan Křtitel Horák

Petr Luniaczek

Selské baroko Jakuba Bursy

Jan Křtitel Horák

Petr Luniaczek

Selské baroko Jakuba Bursy

CHANCE IN NATURE
LOCAL ACTION GROUP

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

**Realizováno v rámci projektu „DĚDICTVÍ REGIONU: po stopách předků“,
tento projekt je spolufinancován Evropskou unií z Evropského zemědělského fondu
pro rozvoj venkova v rámci opatření: III.2.2.**

**Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova, a IV.2.1.
Realizace projektů spolupráce Programu rozvoje venkova.**

O. s. CHANCE IN NATURE – Local Action Group
2009

Obsah

PŘEDMLUVA.....	3
1. ZEDNÍK UMĚLEC	4
2. ZEDNÍK UMĚLEC, TVŮRCE SVÉRÁZU JIHOČESKÉ VESNICE	5
3. POPIS ZACHOVANÝCH STAVEB JAKUBA BURSÝ	10
Budkov, Buk, Bušanovice	10
Čepřovice, Dolní Nakvasovice, Dvory.....	11
Jířetice, Kovanín, Libotyně.....	12
Lipovice, Předslavice.....	13
Radhostice, Šumavské Hoštice, Tvrzice.....	14
Vlachovo Březí.....	15
4. POPIS ZACHOVANÝCH STAVEB POD BURSOVÝM VLIVEM.....	15
Černětice	15
Dub, Chocholatá Lhota, Lažiště, Litochovice.....	16
Nahořany, Nišovice, Račí.....	25
Zechovice.....	26
5. NÁVRHY VÝLETNÍCH TRAS ZA POPSANÝMI STAVBAMI	26
RESUMÉ	28
Seznam použité a doporučené literatury.....	29
Slovníček vybraných odborných výrazů.....	29
ZUSAMMENFASSUNG.....	30
SUMMARY	31
MAS ROZKVĚT ZAHRADY JIŽNÍCH ČECH	32
Zkušenosti MAS	32
Přeshraniční spolupráce.....	33
Spolupráce s ostatními MAS.....	33
Tipy na výlet.....	33
CHANCE IN NATURE – LAG	36
Tipy na výlet.....	37

Předmluva

Tato publikace je jednou ze souboru dvanácti brožur vytvořených v rámci projektu spolupráce podpořeného z Programu rozvoje venkova „Dědictví regionu: po stopách předků“, který byl realizován ve spolupráci Občanského sdružení „Rozkvět zahrady jižních Čech – místní akční skupina“ a Občanského sdružení „CHANCE IN NATURE – LOCAL ACTION GROUP“. Hlavním cílem tohoto projektu je podpořit využívání přírodního a kulturního dědictví v regionech spolupráce, zmapovat společný region z hlediska historických souvislostí – „po stopách předků“ a předat toto poselství generacím příštím.

Ing. Marta Krejčíčková
manažer projektu

V Pošumaví lze vysledovat několik územních okruhů lidové architektury, z nichž patrně nejvýznamnější je Volyňsko a Vlachovobřezsko. Tato práce mapuje selské baroko – styl, přenesený do vesnic tamními zednickými mistry z blízkých městeček – v mikroregionu Vlachovo Březí, kam patří jižní Volyňsko a Vlachovobřezsko.

Zatímco na Volyňsku mají usedlosti zpravidla pěkně tvarované křídlové štítové domů i sýpek, členěné horizontálně i vertikálně na jednotlivá pole dle renesančních vzorů a často vyzdobené nikami s baňatými (polo)sloupky, tak v již podhorském Vlachovobřezsku jsou křídlové štítové ve výrazu mnohem střídmější a jejich plocha je pouze jednoduše členěná nebo dokonce výzdobu postrádá.

V mikroregionu Vlachovo Březí působilo několik zednických mistrů, ale dnes je známo pouze jméno nejslavnějšího z nich, Jakuba Bursy, který pracoval v okolí Volyně a Vlachova Březí (i v něm). Proto se v této práci budeme věnovat jeho odkazu v podobě krásných pošumavských staveb ve stylu selského baroka, jež se důstojně řadí k podobným stavbám Soběslavsko-veselských i Hlubockých a Zbudovských Blat.

Autorem 1. kapitoly je Jan Křítitel Horák, autorem ostatního textu (v 2. kapitole redigovaného) a barevných fotografií je Petr Luniaczek.

Mgr. Jan Křítitel Horák a Mgr. Petr Luniaczek
autoři

1. Zedník Umělec

Pokus přiblížit současníkovi život a dílo Jakuba Bursy nelze jinak než s pomocí studie pana profesora Jakuba Brože, rodáka z Vlachova Březí, významného regionálního národopisce a kreslíře, který žil v letech 1866-1949. Jeho práce „Zedník umělec, tvůrce svérázu jihočeské vesnice“ vyšla poprvé jako zvláštní otisk v Národopisném Věstníku Československém (Ročník XXIV., číslo 1.-2. v roce 1931). Je to první, dodnes nepřekonané a jedinečné dílo, v němž se mohl tehdejší čtenář setkat s osobností zedníka a umělce Jakuba Bursy, a protože tato práce nepostrádá původnost, invenci i dostatečný odborný fundament, bude z ní ve 2. kapitole podrobně citováno.

Od té doby byla o Bursově stavitelském umu napsána řada odborných prací, kde se však autoři jen jinou stylistikou snaží popsat a zachytit skutečnosti již jednou Brožem objevené a zaznamenané. K velkým obdivovatelům a znalcům díla Jakuba Bursy patřil i MUDr. Tomáš Zdražil z Písku, který nás však v roce 2007 náhle opustil, a proto i jemu patří tato tichá vzpomínka autorů.

Pokusíme se nyní jen ve zkratce nastínit, co bylo pro Bursův život a dílo podstatné.

Jakub Bursa se narodil 21. července 1813 v Dolních Nakvasovicích v rodině zedníka Jana a Anny Bursových. Do školy chodil ve Vlachově Březí, poté se vyučil zedníkem u svého otce a v roce 1831 byl ve Vlachově Březí přijat do cechu zednického. Po otcově smrti v roce 1833 přebírá postupně všechny dělníky z jeho družiny, v roce 1840 se stává zednickým mistrem a celá 40. a 50. léta 19. století patří k vrcholům jeho tvůrčího umění.

V jeho tvorbě nelze přehlédnout typické nepravidelné voluty (spirálovité závity v křídlech štítů), baňaté sloupky, římsy, okna, niky a především pak reliéfní výzdobu, kterou Bursa přímo bez předlohy do malty vyřezával. Mezi oblíbené mistrovské motivy patřilo boží oko s paprsky, kříž s umučeným Kristem a svérázné postavy andílků. To vše svědčí o silném náboženském citění autorově. Téměř na každém z Bursových štítů objevíme stylizovaný smrček – symbol dokončeného díla pro zedníky a tesaře. Často vidíme rokokové střapečky, svislé nebo vodorovné esovité spirály i další stylizované prvky jako slunce, hvězdy a měsíc. Na štítech kováren spatříme zjednodušené nářadí a nástroje tohoto řemesla; stůl se sklenicemi piva, lahvemi kořalky, džbány a poháry zcela nepochybně patřily zase hostincům. Jako jediný z mistrů selského baroka se nebál využít písma coby výtvarného plastického prvku, i když právě pravopis i tvary písmen nepatřily k jeho silným stránkám. Snad i proto se mu do jména Jakub vloudilo na počátek písmeno G. Svou dekorativní roli však litery plnily dokonale a pro určení autora stavby jsou těmi nejpřesvědčivějšími důkazy.

Kdo při tom vedl zedníkovu myšlenku, cit a ruku, vědí snad jen Pán Bůh a Jakub Bursa sám. My však jen v tichém úžasu obdivujeme ideální umístění stavby do okolní krajiny, neopakovatelný řád naivní kompozice, vyváženost plochy pomocí písma a nakonec i smysl pro humor, nadsázku a osobitou stylizaci. To vše a ještě cosi navíc v sobě mají vrcholná díla Jakuba Bursy.

Koncem 50. let 19. století opouští Bursa částečně dekorativnost a o to více se soustřeďuje na stavebnost a celkovou optickou vyváženost. Stále více času musí také věnovat vedení své živnosti, která dávala živobytí i 40 zedníkům a dělníkům. Jeho schopnosti získat pro ně práci byly nesporné, dobrým obchodníkem však nikdy nebyl. Tento lidový bohém a stavební umělec nikdy v životě nezbohatl. Dokázal zabezpečit svou početnou rodinu, avšak na sebe a na svá „stará kolena“ příliš nepomýšlel. Snad proto se jeho život nakonec naplnil v jednom ze dvou vlachovobřežských chudobinců, kde 19. srpna 1884 zemřel, takže od chvíle, kdy Jakub Bursa odešel stavět selské baroko na nebesa, uplyne letos již 125 let. A právě čas vystavil Bursovu dílu jednoznačný soud: byl to Zedník Umělec.

2. Zedník umělec, tvůrce svérázu jihočeské vesnice

(vybrané citace z práce prof. Josefa Brože)

V jižních Čechách nacházíme, hledíme-li k vnějšímu rázu venkovských staveb, jisté ohraničené okrsky, ve kterých vyskytuje se na stavbách z určitého období časového jeden ráz stavitelský, společný skupině osad a lišící se od okrsků sousedních. Na vnější výpravě selských domů nacházíme jisté znaky stejné, nesoucí na sobě původ a výtvar jedné ruky, jedny myšlenky a obdobné provedení jich, summou, objevuje se tu vlastní ráz staveb. Srovnáme-li pak tento ráz staveb s rázem v okresech sousedních, jest nám beze sporu dosvědčiti, že tu objevuje se působnost různých mistrů zednických, lidových stavitelů, kteří v těch oblastech působili a jimž práce byla zadávána. Nebylo jich v každém takovém obvodu mnoho, stačil na jistou oblast na všechny nové stavby, přestavby i přístavby stavitel jediný, usídlený ve středu okrsku, ve městě neb ve středu panství. Svéráz toho kraje vytvářel tu určitý tvůrce, jeho dovednost i důmysl, a teprve v dalším přispívala tu zámožnost stavebníků, jeho vkus a požadavky, účel stavby a jistá zvyklost v něm, jakož i povaha kraje vůbec.

Zvláštní ráz ve výstavbě nynějšího selského domu způsobila i doba, kdy v následcích uvolnění sedláka z poměrů poddanských počalo se po venkově stavěti ve způsobu, kterým chtěl i venkovan ukázati svůj význam i sebevědomí a snažil se stavitelskou výpravou domu svého přiblížiti se městu. Upravoval si své dříve roubené obydlí, přestavoval je ve volnější prostory a především přizpůsoboval zevnějšek svého domu pokroku doby. Vyzdobil hlavně štít domu a v podobném výrazu i bránu, vjezd do dvora, případně i štít sýpky, souměrně k obydlí stojící, dekorativními obrysy i náplněmi ve směsi slohů, jaké sem na ves přišly až i po půlstoletém zpoždění. Tak dlouho trvala cesta umění toho z města na venek, od městského architekta k venkovskému mistru zednickému, než tento je pochopil a vžil se do nové formy stavitelské, jež více v paměti, než z výkresů přinášel si domů. Tím se stalo, že upotřeбенí těchto nových forem stávalo se v jeho práci více formální než tektonické, více dekorativní než konstruktivní.

Vytkl jsem si za úkol vyzdvihnouti tento směr venkovského stavitelství, jak se jevil v okolí městečka a sídla panství Vlachova Březí ve své odlišnosti výzdoby selského domu od sousedního Volyňska, Vimperska a Netolicka, hlavně v obvodu bývalého panství toho. Počátek doby, kdy začalo se tu stavěti ve způsobu slohů městských, spadá asi do prvních let čtyřicátých minulého století. A doba rozkvětu vyvrcholuje před lety šedesátými. Přišel sem do hornatějších částí kraje způsob ten dosti pozdě.

Sledujeme tedy ráz, jaký vzaly na sebe venkovské osady zde na podhůří šumavském, ve kterém trvaly nezměněné až do nedávné minulosti.

Kdo cizí přišel v krajinu, procházel se po návších a všimal si pozorněji rázu a výstavnosti selských gruntů či živností, jak se zde říká, shledal mezi stavbami různost jich až nápadnou. Mezi mnohými staršími, ještě doškovými, objeví se jednotlivci vynikající zvláštní výzdobností a úpravou. Dostaví se tu dojem, jako by mezi selský, prvousedlý lid přišel a usadil se pán, malý šlechtic s mravem a strojem městským a, živ jsa v novém tom světě společným životem, přijal na sebe cosi domácího, přizpůsobiv se v mnohém poměrům venkovského prostého života. Přijal v tomto prostředí nelíčenou prostotu lidu i rozmar jeho, při tom ztratil však mnohé z přesnosti svého zjevu a bývalé odměřenosti své. Spatříme tu totiž vedle většiny starodávných v každé vesnici dvě, tři stavby, jež vymykajíce se z povšechné jednoduchosti ostatních, vyznačují se nejen umělými obrysy svých štítů, slohově upravených, jakoby z města neb z panského zámku sem přinesených, ale odlišují se i výzdobou jejich vnitřních polí a ploch, prostou vši nadsmyslné umělosti, však přes to procítěnou vkusem lidovým. Poznáme v těchto formách z části renesanci, z části barok s rokokovými tretkami, vše prvky, jak si je zedník v cizině zvanďoval v paměti domů přinesl, slohy zbavené všech přísných pravidel tektoniky, prošlé vkusem a tvorbou venkovského výtvarníka.

Málokdy podařilo se u našich staveb venkovských, poněkud uměleckostí se vyznačujících, ať dvorců nebo zvoníc, kapliček nebo božích mučení, dozvědět se osobnosti a jména tvůrce neb stavitele. Se smrtí jeho zanikne obyčejně i veškerá naň paměť a výtvoř jeho ducha

stojí tu jako bezejmenní potomci neznámého otce. Nevíme a marně badáme, komu máme děkovat za díla často plně umělecké ceny vnitřní. Stojí tu neurčena, podobna zcela písni národní, neví se, kdo ji složil, ale zpívá se, aniž se kdo doptá jejího skladatele.

Avšak tvůrce těchto význačných staveb, rozložených na území bývalého panství vlachovo-březského, projevil se potomkům nejen svou vlastností, jež nutila ho vypravovat v napsané legendě o vzniku stavby a jejím nákladníkmu, ale i o jejím skromném tvůrčí tým, že tu a tam odváží se připojit i svoje jméno. Na některých z jeho staveb čteme tu jméno ve Vlachově Březí i okolí dosud známé, patřící osobě pro její rázovitou povahu dodnes z paměti nevyhynulé. Tvůrcem tým byl Jakub Bursa, svého času široko hledaný mistr zednický. Tým, že učinil tak na dvou, třech nejtýpčtějších ukázkách svých prací, určil do značné míry a jistoty i původ celé řady jiných výtvorů, jež z jeho ruky vyšly a nesou na sobě tentýž charakter, týž známky ducha i výrazu jeho.

Práce z mladých let Bursových jsou osobitě nejzajímavější. Neumělou sice rukou vytváří si jako mladý tovaryš svoje skladby, zpívá si svoji píseň, vytrysklou z bujně fantasie, komposičními zákony a formulemi nepoutané. Dílo, jímž se chce pochlubiti jako novým, posud zde nebývalým, jest mu radostí a vlastním požitkem. V této osobitosti teprve stárí ho umírnňuje, v jeho výtvorech z let 50. a 60tých objevuje se již klid, umírněnost a také i zkušenost. Píseň jeho, ornament a plošná výzdoba, v maltě prováděná, již ho přechází, a on obrací všechnu pozornost více na celkovou formu. Chce docílití dojmu krásy více jen rozvrhem celku a úměrnosti jednotlivých částí k němu.

Ozdobné výtvořky stavitelské, které nacházíme od něho ve štítech statků z let 40-50tých, tedy z doby jeho mladé tvořivosti, zdají se býti a jsou asi kusy mistrovskými, jimiž si mladý tovaryš dovedl získati jména a které mu také přispěly, že dosáhl i mistrovství. Stav se mistrem zednickým nemohl pak se více tolik zaneprazdňovati podrobnostmi, hravými okrasami, zaměstnán jsa více dozorem na stavby, a tu již veselá nálada v díle, rozmarné nápady, hříčky mladých let ho přešly. Odtud již mizejí tyto hravé výzdoby, štíty domů dostávají jednodušší vzhled a nápisy, dříve tak dlouhé, hovorné legendy, omezují se na pouhé leto-počty. Na konec pak stavby jeho bývají více prováděny již podle ustálených šablon, jen aby vyhověly účelům nutnosti a praktickým potřebám svým.

Odborných škol Bursa neměl, nebylo jich za jeho mládí; školou byla mu pouze praxe. Byl pouze vyučeným zedníkem. Ze školy věděl jen to, co mohl získat vesnický hoch ve vzdálené, tehdy snad ještě jednotřídní škole ve městečku Vlachově Březí. Proto mu jeho nápisy, jež na průčelích svých staveb vždy s velkou oblibou umisťoval, činí pravopisné potíže. Jeho vlastnost jihočeská, sklon k písmáctví a zbožnému rozjímání, i snaha vyprávěcí a vedoucí k dějinnému zaznamenávání událostí, jsou jeho charakteristické znaky. Proto provází dobu své práce vždy letopočtem a kratší neb delší legendou, kusou nebo obsažnější, podle toho, kolik místa v prázdné ploše mu zbývalo k dispozici. Tu uvádí i jméno stavebníka,

„vystavitele“, ba i jeho manželky a asi ve dvou případech i své jméno, jako „podpisovatel jména“. Na jeho prvnějších stavbách, ať již ze základů zdvižených, nebo jen přestavbách, čteme zpravidla: „Stalo se vystavení roku toho“. Někdy ani tento rok nezaznamená, vystačí-li pouze s prvými třemi slovy. Pravidelně uvedeným letopočtem však usnadnil, že možno jeho činnost a vývoj postupně sledovati od počátku až téměř k jeho konci.

Z týchž nedostatků odborného vzdělání školního plynulo, že Bursa také neuměl kreslit plány v technickém smyslu a v daném měřítku. Chtěl-li co nakreslit, činil tak ve velkém měřítku hrubými rysy. Proto také plány nenavrhoval, jeho plán i kresba byly v jeho paměti. Měl-li podati návrh stavby, činil tak obyčejně na místě, na staveništi, vzal sáhovku a kladu na zem ukazoval, kde bude světnice, kde komora, stáje a pod. a pak kázal dělníkům kopat. Nebylo to sice na prospěch leposti prostoru, za to ale jeho stavby a klenby vynikaly již z venku zjevnou pevností a známostí u něho solidností. Stejně také ani linie štítů a ornamentální výplně nemají přesnosti a postrádají naprosté souměrnosti: spirály, jež s oblibou všude rozvíjel, nevyhověly by nikde přísnějšímu kreslíři. Ozdobnější části na stavbě pracoval sám, bez nákresu, z paměti, některé vzory, hlavně symbolické, si odkoukal na tištěných obrázcích, ty své „ilustrace“ našel v kalendářích nebo v nebekličích a ve své fantasmii. Nápis vyřezával taktéž bez rozvrhu hned v maltě, psal pokud místo stačilo, zbývalo-li, i slova opakoval, by řádku doplnil, někdy ani věty nedokončil. Potíže mu působila zvláště cizí slova: renovací, numero, nazaretský a pod. V architektonické struktuře výzdoby nejde do důslednosti, řešení násilně zakončuje tam, kde by měl organicky spojití.

Výzdoby štítů i stěnových ploch vyplňoval Bursa svými oblíbenými prvky ornamentálními, jež samy často prozrazují již jeho dílo. Nezbytné bylo paprsky ozářené boží oko v půlkruhovém neb trojúhelníkovém poli, zakončujícím vrchol štítu domového, voluty po jeho stranách, sloupky jako prvek dělicí, nesoucí římsu, někdy jen i jako prostředek dekorativní prostě visící, časté spleť spirálek kol okenních výklenků, rokokové trapečky, řaděné obloučky, trojúhelníčky, čočky, andílčí hlavičky, snad odlitky továrně vyrobené, srdíčka, kuželky, slunce a měsíc v srpečku i kruhu, monogramy Marie a In Hoc Signo a různá jiná prvky, přispívající k pestrému rozmarnému dojmu. Na kovárnách spatřujeme odznaky řemesla, na vesnických krčmách stůl se sklenicemi piva i kořalky a pečivem. Obrazotvornost a invence jest zde bohata.

Vedle tiché zbožnosti vyzírá z Bursovy ornamentiky i láska k přírodě. Tu prozrazuje často velmi zvláštním a jen jemu vlastním prvkem, jež jinde nespatříme. Je to charakteristický jeho smrček, stylisovaný stromek se šíškami, jež umisťuje rád buď ve volné ploše beze všeho spojení, neb pokrývá jím tektonicky dřív sloupků, rámuje střední pole štítu. Smrček, u zedníků oblíbený stromek, jest tu symbolem radosti ze zdaru při zakončení stavby. Jej zatýkají zedníci na hlavní římsu při „rovnosti“, jako i tesaři na vrchol krovu oslavující dokončení díla.

Aby byl obraz Bursovy osobnosti úplnější, nebude od místa připojiti ke konci ještě několik črt, vztahujících se k jeho charakteristice, čerpaných ze vzpomínek lidu, pamětníků jeho činnosti: Bursa byl dovedný řemeslník. Práce ho těšila, avšak finanční její výtěžek nebyl velký, mnoho nezhospodařil. Měl radost z toho, že má práci, kterou prováděl vždy se zálibou. Neměl velkého vzdělání školního, vynikl více jako dovedný praktik, dovedl však vyhověti své době i zákaznictvu. Byl tvořivý duch, který na svou škodu neznal praktické vypočítavosti, neboť jako pravý genius peněz si nevážil, a na velký výtěžek nehleděl, jemu stačilo, že má práci a že je mistrem. Jako rozený duch umělecký žil životem bohémským.

Vypravoval mi o něm majitel živnosti Tvrzických v Dolních Nakvasovicích. Když prý jeho otec dlouho se rozpokoval dát se do přestavby živnosti, Bursa, kamarád z mladých let, mu domlouval: „Stav jen, Františku, stav! Já ti to udělám lacino.“ A vzal za to pár strychů žita. Ovšem dělníky platil stavebník sám, i hmoty si opatřil, Bursa zvěčnil ho na štítu sýpky: Wistaveno za Wrance Tvrzickyho atd.

Pracoval s 30 - 40 dělníky. V sobotu výplatu konal obyčejně v hospodě a tu po dobrém zdaru práce platil ještě za všechny pivo, pil on a musel pít na jeho účet i hospodský, a veselili se vespolek, kdo přišli. V pondělí neměl nic. Dvakrát vyhrál z „lutryje“, ale brzo zase neměl nic. V prvních letech své činnosti pracoval více na Volyňsku, ve vseh, patřících panství vlachobřezskému, proto také zde (na př. v Jiřeticích, Předslavicích, v Kojčíně) nacházíme nejlepší výtvořiny jeho. Jednak mladé nadšení, jednak bohatší kraj daly tu vzniknouti řadě pěkných prací. Později stavěl i na Prachaticku a Vimpersku, v Lažišti i Záblatí, v okolí nebylo široko konkurenta stavitele. Tak vystavěl po požáru v r. 1833 ve Vlachově Březí Pražskou ulici („Dolejší kout“), rovněž ve Lhotce Chocholeté, Chlumanech i jinde celé ulice. On první zaváděl v kraji nové sporáky a vlaské (lid. „laské“) komíny na místě starých černých kuchyní.

Ze svých výtěžků zmohl se pouze na malý domek, jež si zakoupil a opravil. Ten mu shořel, prodal to a vystavěl nový, nízký domek v ulici „Pod sv. Duchem“, naproti pivovaru, jehož úprava posud prozrazuje Bursův sloh i ruku. I o ten přišel. V Libotyni, v Dudákovici statku slyšel jsem o něm: „Byl dobrý řemeslník, ale naposled zemřel jako žebřák.“ A skutečně. Poslední útulek ve stáří našel v obecním chudobinci na Stránce, kde také zemřel v roce 1884, 19. srpna, ve stáří 72 let. Chud začal a chud skončil, ale byl člověk poctivý. Zanechal dva syny, Matěje a Jozefa. Matěj stal se po něm zednickým mistrem ve Vlachově Březí.

3. Popis zachovaných staveb Jakuba Bursy

V mikroregionu Vlachovo Březí i zčásti mimo něj se zachovalo asi třicet Bursových staveb, které svými typickými znaky bezpečně prozrazují „rukopis“ svého tvůrce. Proto se v textu této kapitoly seznámíme s velkou většinou z nich, a to v abecedním pořadí sídel, kde se tyto stavby vyskytují. Fotografie vybraných staveb ze všech dále uvedených vesnic jsou umístěny v obrazové barevné příloze.

BUDKOV

Na svažité návsi vesnice, ležící 4 km jihovýchodně od Vlachova Březí, stojí poblíž malebné kapličky hezky obnovený dům statku čp. 7 s pěkným dvoudílným křídlovým štítem členěným dvěma pilastry s velkou kapličkovou nikou mezi dvěma ležatými průdvyhy a vedle stojící segmentově klenutou bránou.

BUK

Toto téměř již horské sídlo na severním úbočí Boubína leží 10 km jihozápadně od Vlachova Březí. Na východní straně jeho mírně svažité návsi stojí pěkně udržovaná usedlost čp. 5, jejíž dům má hezky prolamovaný křídlový volutový štít členěný čtyřmi pilastry s kapličkovou nikou uprostřed a s božím okem ve vrcholu; jde o nejvýše položenou stavbu selského baroka v jižních Čechách (826 m), u které však Bursovo autorství není zcela jisté.

BUŠANOVICE

Tato ves se nachází 4 km severoseverozápadně od Vlachova Březí. Na západní straně zdejší návsi stojí krásně udržovaný a jeden z nejhezčích Bursových domů v usedlosti čp. 27 U Chalupů s nádherným křídlovým volutovým štítem se štukovou výzdobou: ve vrcholu je boží oko, nad okénky esíčka a mezi nimi pro Bursu typický nápis STALO SE NOWE WISTAWENI ROKU LETA PANE 1847, přičemž pěkný je i křídlový volutový nástavec nad segmentově klenutou bránou v ohradní zdi. Průčelí usedlosti člení pět pilastrů.

Asi 100 m na východ od této stavby najdeme další Bursův tentokrát dvoudílný a složitě členěný křídlový volutový štít z r. 1860 se čtyřmi pilastry v prvním a se dvěma v druhém dílu a s božím okem v půlkruhovém nástavci na domě usedlosti čp. 13 U Kahovců a jeho zmenšenou „kopii“ nad segmentově klenutou bránou, zatímco vedlejší rovněž Bursův dům ve statku čp. 12 je již bohužel přestavěn.

ČEPŘOVICE

Nejhezčí stavbou této vsi, ležící 6 km východně od Volyně, je dům čp. 17 z r. 1882 (kdy už Bursa nestavěl) s půvabným křídlovým volutovým štítem a krásnou půlelpticky klenutou bránou s hezkým křídlovým volutovým nástavcem, členěným dvěma plochými pilastry se štřapci ve vrcholech a datačním nápisem LETA PANE 1860, která je s největší pravděpodobností Bursovým dílem.

DOLNÍ NAKVASOVICE

Na dolním okraji rodné vesnice Jakuba Bursy, stulené pod vrchem Uhřice 3 km severozápadně od Vlachova Březí, se zachovalo jeho další dílo, tentokrát s prostými trojúhelníkovými štíty. Jde o usedlost čp. 9 se štukovou výzdobou štítu domu, v jehož horní části jsou mezi dvěma nikami nástroje Kristova umučení (kříž, kopí aj.), dokumentující Bursovo silné náboženské cítění. Na kolmo navazující sýpce je nápis STALO SE NOWE WISTAWENI ZA WRANCE TWRZICKYHO ROKU 1847. Mezi domem a sýpkou je půlelpticky klenutá brána.

DVORY

Tato ves leží 5 km jihojihozápadně od Vlachova Březí a na východním (dolním) konci zdejší návsi stojí usedlost čp. 11 U Hesů, bezesporu jedno z nejslavnějších Bursových děl z r. 1855, kde se jeho autor obdivuhodně vyrovnal se svažitém terénem. Dům, který se zdá být patrovým, je ve skutečnosti přízemní, má nádherný křídlový volutový štít, členěný pilastry a polosloupky, jež vrcholí motivem poloslunce v půlkruhovém nástavci. Mezi jeho okénky najdeme i pro Bursu typický lidový nápis STALO SE ZA JANA FIDLERA TEHOZ CASU PREDNOSTI OBCE OD JAKUBA BURSÍ LP 1855. Vlevo na dům navazuje dlouhá ohradní zeď se slepými okny, završená krásnou atikou, členěnou pilastry s čučky a půlkruhovým nástavcem, dále vlevo od ní stojí půlkruhově klenutá brána s pozdně gotickým (!) profilovaným ostěním a ještě víc vlevo výměnek.

JIRETICE

V této vesnické památkové zóně, nacházející se 7 km východojihoovýchodně od Volyně pod hradem Helfenburg, stojí na severovýchodní straně návsi patrně nejkrásnější Bursova stavba vůbec. Jde o usedlost čp. 4, jejíž dům má ve vrcholu krásného křídlového volutového štítu členěného pilastry štukový kalich s andílkou a pod ním zčásti mezi štítovými okénky tentokrát trochu „záhadný“ nápis RENOWACI STALO SE WISTAWENI ROKU LETA PANE 1843 MENO WISTAWITELCE TOMAS BOSKA ZEHO MAZELKO STALO SE s druhou částí pod okénky, vyjevující jméno autora: PODPISOWATEL MENA GE GAKUB BURSA. Vlevo od domu je v ohradní zdi půlelipticky klenutá brána s krásným křídlovým volutovým nástavcem členěným dvěma pilastry s motivem božího oka ve vrcholu a lidovým obrazem sv. Václava mezi dvěma smrčky a za ní stojí patrová sýpka s jednoduchým křídlovým štítem s větracími průduchy ve tvaru srdíček.

Dalším Bursovým dílem je protější usedlost čp. 12 U Plachtů, kde křídlový volutový štít domu má ve vrcholu bohatý rostlinný dekor, vedlejší půlelipticky klenutá brána v ohradní zdi hezky tvarovaný křídlový volutový nástavec s obrazem sv. Floriána a bočně stojící sýpka z r. 1852 další pěkný křídlový volutový štít, celý objekt je však bohužel ve značně zaslém stavu.

KOVANÍN

Toto sídlo leží 5 km severozápadně od Vlachova Březí a v jeho ulicové části mimo návěs domy jen po jedné straně se nachází další Bursovo dílo: bývalá hospoda čp. 15 se zajímavě vyzdobeným trojúhelníkovým štítem, kde vedle andílků s kalichem nechybí typické hospodské atributy jako stůl, sklenice s pivem a kořalkou a další typický nápis RENOWACI STALO SE WISTAWENI ROKU STAL / LETA PANE 1843 RUME 15.

LIBOTYNĚ

V této další vesnické památkové zóně 5 km západně od Vlachova Březí se nacházejí tři díla Jakuba Bursy. Především je to nádherný patrový dům usedlosti čp. 6 U Dudáků s typicky bursovským a obsahově bohatým křídlovým volutovým štítem s božím okem ve vrcholu, pod nímž je nápis WISTAWITEL GAKUB DUDAK / STALO SE WISTAWENI TOHO DOMU LETA PANE 1845 ROKU TOHO a ještě níže nástroje Kristova umučení: kříž, žebřík, kalich, kopí a jiné. Vedle domu stojí v ohradní zdi půlelipticky klenutá brána s krásným štítovým volutovým nástavcem, členěným dvěma dvojicemi sdružených baňatých sloupků.

Na jižním konci vsi stojí velmi pěkná kovárna čp. 24 z r. 1842 s klasicistní typicky pošumavskou polovalbovou střechou a lichoběžníkovým štítem, vyzdobeným kromě hlaviček andříků a smřeků mezi okny atributy kovářského řemesla (kovadlina, kladivo, kleště a podkova) s iniciálami majitele Tomáše Kouby a třídlílným nápisem RENOWACY Gb – LETA PANE 1842 – RUO 24, identifikujícím autora, datum vzniku a číslo stavby.

Krásnou lidovou stavbou, nesoucí jasný Bursův „rukopis“, je i kaplička s šestibokou věžičkou s cibulovitou stříškou hned u silnice uprostřed návsi, jež má nad průčelím štukově vyzdobeným nápisem IHS typický křídlový volutový štít členěný dvěma baňatými polosloupky, mezi nimiž jsou dva nápisy LETA PANE 1844 a GEZUS NAZARETKC a v jehož půlkruhovém vrcholu bdí jako obvykle boží oko.

LIPOVICE

Na severní straně návsi této vesnice, nacházející se 3 km severovýchodně od Vlachova Březí, stojí pěkná usedlost čp. 4 U Hažmourů z r. 1857, jejíž průčelí je členěné pilastry podobně jako u usedlosti čp. 27 v Bušanovicích (zde však jen čtyřmi). Typický Bursův sličný křídlový volutový štít domu, zvýšený podložením s esovitými motivy, je členěn též čtyřmi pilastry, kde ony dva vnitřní jsou přirozeně delší a mezi nimi je obdélníková nika. Na dům navazuje segmentově klenutá brána.

Poblíž stojící kaplička je asi též Bursovým dílem, i když to není přímo doloženo.

PŘEDSLAVICE

Na západní straně návsi vesnice, ležící 5 km jihovýchodně od Volyně a 6 km severoseverozápadně od Vlachova Březí, nese typické Bursovy znaky usedlost čp. 4 U Malinů s trojúhelníkovými štíty domu i sýpky, mezi nimiž stojí půlelipticky klenutá brána se skládanými vraty a charakteristickým křídlovým volutovým nástavcem s dvěma baňatými polosloupky s čučky na vrcholech, mezi nimiž je nika s lidovým obrazem sv. Václava a s typickým nápisem v jediném řádku, ve kterém tvůrce zvětšil své dílo: POZEHNANI TOMU DOMU WISTAWEL SEM NEWIM KOMU GEDINE SAMEMU PANU BOHU LP 1848.

Přímo naproti stojí usedlost čp. 18 U Blumů, přestavěná téhož roku, s podobným štítovým volutovým nástavcem, jež však byl Bursou více vyzdoben: v jeho horní části je andělská hlava na peruti po stranách se sluncem a měsícem, pod ním dvě dvojice sdružených menších baňatých polosloupků a mezi nimi dva větší baňaté polosloupky, vymezující niku s dnes bohužel velmi málo zřetelným obrazem patrně Sv. rodiny. Po stranách vrat jsou vykrajované výklenky s obrazy českých patronů a mezi nimi dva nápisy RE 1848 a MEO 18, identifikující rok přestavby a číslo domu.

RADHOSTICE

Poblíž stoupající silnice při odbočce do dolní části vsi, nacházející se 6 km západně od Vlachova Březí, stojí vpravo dům čp. 23 (bývalý hostinec) s pěkně vyzdobeným lichoběžníkovým štítem s nápisem RENOWACY STALO SE LETA PANE ROKU 1842 rozděleným na dvě části a pozoruhodnou štukovou výzdobou nad vchodovými dveřmi se sluníkovým motivem, kde samozřejmě nechybí typické hospodské atributy: dva korunovaní lvi drží džbáněk a chmelovou větvíčku a svírají nápis s popisným číslem a jménem stavebníka v obloukovém nástavci. Další atributy této živnosti se dodnes nacházejí na stropě bývalé šenkovny uvnitř domu: uprostřed je kříž s planoucím srdcem s písmeny S a I po stranách, v jednotlivých rozích jídelní příbor, máz piva, láhev s kořalkou a odlivkou a rohlík s pečným věncem, jaké prý dělávali pekaři pro ženy „do postele“.

Nedaleko od domu stojí výklenková kaplička ze stejného roku, jež je rovněž Bursovou „vizitkou“, zatímco sousední Bursův dům čp. 18 včetně brány s typickým nástavcem byl již bohužel necitlivě přestavěn. A Bursova je patrně i kaplička se zvoničkou, ke které přijdeme cestou po výše uvedené odbočce od silnice.

ŠUMAVSKÉ HOŠTICE

Tato ves leží 8 km jihozápadně od Vlachova Březí a na jejím západním konci stojí hezky obnovený dům čp. 25 (též bývalý hostinec jako v Radhoscích), který je rovněž Bursovým dílem. Na střídme vyzdobeném lichoběžníkovém štítu pod polovalbovou střechou – kde ovšem nechybí dva smrčky – nese zajímavý nápis STALO SE ZA GAKUBI KOLAFINOWE WISTAWENI LETA PANE 1846, což je jediné jméno ženy – zde zřejmě paní hospodské – coby stavebníka na Bursových nápisech (v Jiřeticích čp. 4 se píše jen o manželce stavebníka).

TVRZICE

Toto sídlo se nachází 4 km severně od Vlachova Březí a na jihozápadní straně jeho návsi stojí nejhezčí zdejší usedlost čp. 11 z r. 1862 s křídlovým volutovým štítem, členěným čtyřmi pilastry se štukovými střapci a květy ve vrcholech a s lidovým obrazem v obdélníkové nise s půlkruhovým vrcholem, dílo Jakuba Bursy z jeho pozdního období. Tento štít je velmi podobný Bursovým štítům ve Dvorech čp. 11 a v Lipovicích čp. 4 a na všech je patrné určité zklidnění proti štítům z dřívějšího období.

Další jeho dům čp. 9 na protější straně (stejně starý bývalý hostinec) je již bohužel přestavěn, ale „situaci zachraňuje“ o dva roky starší dům čp. 7 hned za ním, na kterém je možno brzy poznat, že jej rovněž postavil Jakub Bursa.

VLACHOVO BŘEZÍ

Ve městě, v němž Jakub Bursa strávil největší část svého života, kam začal v roce 1819 chodit z Dolních Nakvasovic do školy, kde byl v roce 1831 přijat do zednického cechu a v roce 1840 se zde stal zednickým mistrem, kde si postupně postavil dva domy a nakonec také zcela chudý v roce 1884 zemřel a kde mu pak byla o 100 let později odhalena na budově radnice pamětní deska, najdeme několik jeho děl.

Určitě nejkrásnější je dům čp. 21 (bývalá kovárna) na konci města vpravo při strakonické silnici s krásně obnoveným a vyzdobeným křídlovým volutovým štítem, členěným dvěma baňatými polosloupky, stojícími na dvou plochých pilastrech, spojených v horní části obloukovou římsou se třemi čučky, pod níž je štuková dívčí hlavička. Kovárna byla postavena v ulici v „Dolejším koutě“, kterou Bursa po požáru v r. 1833 celou přestavěl a později se jí začalo říkat Pražská.

Bursovým dílem je patrně i 14 kapliček křížové cesty, vedoucí k barokní kapli sv. Ducha z 18. století na návrší nad zámekem, a rovněž hřbitovní branka z r. 1852.

4. Popis zachovaných staveb pod Bursovým vlivem

V mikroregionu Vlachovo Březí i mimo něj se ovšem zachovaly i další stavby selského baroka, které vznikly pod nesporným stylovým vlivem zdejšího největšího lidového zednického mistra Jakuba Bursy, a to zejména na Volyňsku. V této kapitole se tedy budeme věnovat některým z nich, a to opět v abecedním pořadí sídel, kde lze tyto stavby najít.

ČERNĚTICE

Tuto ves najdeme 3 km jihovýchodně od Volyně a na její návsi stojí usedlost čp. 24 s pěkně tvarovaným křídlovým štítem domu, členěným dvěma menšími pilastry v horní části, mezi nimiž je nika se čtyřmi baňatými polosloupky, a dvěma většími pilastry v dolní části, mezi nimiž je podobná nika tentokrát však jen se dvěma baňatými polosloupky a nad ní úzká nika s nápisem LETA PANE 1856. Vedle domu je segmentově klenutá brána s menším podobným křídlovým nástavcem, kde mezi dvěma pilastry se střapci ve vrcholech je prázdná nika.

DUB

Městys Dub leží 5 km severovýchodně od Vlachova Březí a v úzké uličce ke zdejšímu kostelu najdeme prostý dům čp. 55 s lichoběžníkovým štítem, jehož segmentově klenutá brána nese jen nepatrně zvlněný štítový nástavec s jednoduchou štukovou výzdobou pod trojúhelníkovým vrcholem.

CHOCHOLATÁ LHOTA

V boční uličce na východním okraji vsi, nacházející se jen 2 km východně od Vlachova Březí (jehož je součástí), stojí statek čp. 24 se sýpkou a ohradní zdí, jíž vévodí pěkná půlelptický klenutá brána z r. 1867 s nádherně skládanými vraty a krásným štítovým volutovým nástavcem s nikou, po jejíž stranách jsou dva štukové střapce a v půlkruhovém menším vrcholu čtyřcípá hvězda.

LAŽIŠTĚ

Ve vesnické památkové zóně 6 km jihovýchodně od Vlachova Březí najdeme na východní straně zdejší svazité návsi dům čp. 6 s mírně tvarovaným křídlovým štítem se štukovým křížem a kapličkovou nikou mezi dvěma okénky, vedle nějž stojí segmentově klenutá brána. Vlevo od něj je stejně klenutá brána již zcela přestavěného domu čp. 5 s vysokým mírně tvarovaným křídlovým nástavcem. Půlkruhově klenutá brána u archaického domu čp. 9 (vpravo od čp. 6) má pěkně tvarovaný křídlový volutový nástavec s třemi čučky. Tyto stavby jsou vesměs z druhé poloviny 19. století.

LITCHOVICE

Toto sídlo leží 4 km východně od Volyně a na jeho návsi hned vedle pěkné kapličky stojí pozoruhodný dům čp. 2 s krásně tvarovaným třídlílným křídlovým štítem, který je ve spodním dílu členěný dvěma pilastry s hlavicemi, mezi nimiž je nika s obrazem přírodní scenérie, ve středním dílu dvěma menšími pilastry s prázdnou nikou mezi nimi a v horním dílu má štukovou výzdobu. Na dům navazuje segmentově klenutá brána s vysokým křídlovým nástavcem, v němž je nika s pěti plochými sloupky.

1. Budkov čp. 7 (vpravo / rechts / on the right)

2. Buk čp. 5

3. Bušanovice čp. 27

4. Čepřovice čp. 17

5. Dolní Nakvasovice čp. 9

6. Dvory čp. 11

7. Jiřetice čp. 4

8. Jiřetice čp. 4 (brána / Tor / gate)

9. Kovanín čp. 15

10. Libotyně čp. 24

11. Lípovice čp. 4

12. Předslavice čp. 4

13. Radhostice čp. 23

14. Šumavské Hoštice čp. 25 (štít / Hausgiebel / gable)

15. Tvrzice čp. 11

16. Vlachovo Březí čp. 21

NAHOŘANY

Na východní straně svažité návsi – jedné z nejkrásnějších v Pošumaví – této vesnické památkové rezervace 5 km jihozápadně od Volyně stojí usedlosti s trojúhelníkovými štíty domu a sýpky, a to čp. 1 s půlelipticky klenutou bránou v krátké ohradní zdi s bohatě tvarovaným štítovým nástavcem, členěným v dolní části dvěma pilastry a v horní třemi baňatými polosloupky, a sousední čp. 17 s kapličkovou nikou ve štítu domu a pozoruhodně tvarovaným nástavcem nad segmentově klenutou bránou s krásně vyřezávanými vraty s motivem poloslunce.

Na severní straně návsi najdeme již křídlové štíty: dům usedlosti čp. 13 má štít zcela jednoduchý a vedle něj stojí půlkruhově klenutá brána s pěkně skládanými vraty s motivem poloslunce, kdežto pěkně tvarovaný štít domu v usedlosti čp. 16 je členěn třemi plochými pilastry, mezi nimiž jsou průduchy zvící „velké klíčové dírky“, před ním je půlelipticky klenutá brána. A hezký je i trojúhelníkový štít domu v usedlosti čp. 15 s nikou a polosluncem ve vrcholu se sousední bránou, téměř stejnou jako u čp. 13.

NIŠOVICE

Přicházíme-li do této vesnice – vzdálené od Volyně pouhých 1,5 km k jihovýchodu – po červené značce proti proudu Volyňky, pak za vodou stojí velice pěkný bývalý Seberův mlýn čp. 33 s krásným křídlovým štítem, členěným na okraji dvěma kratšími a uprostřed dvěma delšími pilastry vesměs s čučky na jejich vrcholu, mezi nimiž je opět nika se čtyřmi baňatými polosloupky, typický ozdobný prvek neznámého zednického mistra z Volyňska, který zde kolem r. 1850 stavěl pod vlivem Jakuba Bursy (viz též usedlost čp. 24 v Černěticích, čp. 17 přímo v Nišovicích a čp. 1 v Račí).

Na nišovické návsi najdeme další dva domy, postavené v tomto duchu: je to především čp. 17 z r. 1839 s pěkným složitě členěným křídlovým štítem se dvěma plochými pilastry v jeho dolní části, se čtyřmi baňatými polosloupky v nice mezi dalšími dvěma plochými pilastry v jeho horní části a s božím okem ve vrcholu a též s krásným křídlovým štítovým nástavcem nad podivně klenutou bránou (vlevo segment, vpravo půlelipsa!), v němž je štukové srdíčko mezi dvěma baňatými polosloupky a dvěma pilastry a nad ním opět boží oko, a dále čp. 19 též s křídlovým volutovým štítem s božím okem ve vrcholu.

RAČÍ

V sousední malé vísce 2,5 km jihovýchodně od Volyně stojí na návsi další pozoruhodná usedlost čp. 1, jejíž křídlový volutový štít domu z r. 1859 a křídlový štítový nástavec půlelipticky klenuté brány z r. 1840 vykazuje značnou shodu se stejnými stavebními prvky v usedlosti čp. 17 v Nišovicích, takže ani zde nemůže chybět typická nika se čtyřmi baňatými polosloupky.

ZECHOVICE

Tato vesnická památková zóna jen 2 km jihozápadně od Volyně (jejíž je součástí) je vedle Nahořan nejkrásnější oázou selského baroka na Volyňsku, i když zde niky s baňatými sloupky či polosloupky s výjimkou kapličky již nenajdeme. Přicházíme-li do Zechovic od Volyně, tak v první části návsi stojí nejprve dům usedlosti čp. 15 s rozložitým křídlovým štítem z r. 1853 členěným stylizovanými pilastry se sýpkou a bránou z r. 1872 s jednoduchým nástavcem, pak usedlost čp. 17 s krásným křídlovým štítem sýpky se čtvercovou nikou s dvojicí polosloupků, další úzkou nikou s nápisem LETA PANE 1853 a božím okem ve vrcholu a rozložitým křídlovým nástavcem nad segmentově klenutou bránou a konečně podélně orientovaný dům čp. 24 s krásným křídlovým štítem z 60.-70. let 19. století, členěným pilastry a římsami podobně jako dům čp. 9 (viz dále) a se stejně členěným nástavcem nad segmentově klenutou bránou. Všechny tyto domy stojí vlevo od zdejší hlavní komunikace.

Další dvě krásné stavby najdeme vpravo od této komunikace. První z nich je patrně nejhezčí zechovický dům čp. 9 z r. 1866 s velice širokým průčelím, a proto značně rozložitým, krásně tvarovaným a nádherně vyzdobeným křídlovým štítem, členěným šesti pilastry a třemi římsami, v jehož střední části je reliéf sv. Antonína Paduánského a nad ním tradiční motiv božího oka, a s podobným štítem nad půlelipticky klenutou bránou. Druhou stavbou je velice půvabná kaplička z 18. století před domem čp. 10, upravená v r. 1852 ve stylu selského baroka, jež se pyšní krásným křídlovým štítem se čtyřmi sloupky v nice a božím okem ve vrcholu. Přitom ani zednický mistr, který se „podepsal“ na mnohých zechovických domech a jistě stavěl pod vlivem Jakuba Bursy, není znám.

5. Návrhy výletních tras za popsanými stavbami

V závěru této publikace nabízíme čtenářům možnost spatřit stavby selského baroka ve sledovaném mikroregionu – ať už přímo Bursovy či vzniklé pod jeho stylovým vlivem – na vlastní oči, a tak jsme připravili celkem pět vesměs okružních turistických tras. Tři trasy z Vlachova Březí a dvě trasy z Volyně většinou vedou po značených cyklotrasách, kromě nádherných chalup nabízejí krásnou přírodní scenérii tohoto líbezného koutu Pošumaví, a přitom žádná z nich není delší než 20 km.

TRASA 1

Vlachovo Březí - Dolní Nakvasovice - Horní Nakvasovice - Setčovice - Bolíkovice - Libotyně - Radhostice - Libotyně - Vlachovo Březí, celkem asi 14 km. Do Dolních Nakvasovic po cyklotrase (dále jen CT) 121, z Libotyně do Vlachova Březí po CT 1249.

TRASA 2

Vlachovo Březí - Bušanovice - Tvrzice - Dub - Lipovice - Chocholatá Lhota - Vlachovo Březí, celkem asi 17 km. Z Bušanovic do Dubu po CT 1247, z Dubu do Lipovic po CT 1075 a z Chocholaté Lhoty do Vlachova Březí po CT 1110.

TRASA 3

Vlachovo Březí - Chlumany - Pěčnov - Dvory - Lažiště - Žárovná - Kosmo - Lštění - Mojkov - Vlachovo Březí, celkem asi 20 km. Z Vlachova Březí do Lažiště po CT 1111, ze Lštění do Vlachova Březí po CT 1075.

TRASA 4

Volyně - Zechovice - Nahořany - Lčovice - Zálezly - Kovanín - Zálezly - Malenice - Nišovice - Volyně, celkem asi 20 km. Z Volyně do Nahořan po CT 1071, z Nahořan do Lčovic, žel. zast. po CT 1248, ze Lčovic, žel. zast. do Zálezel po CT 1234 a ze Zálezel do Volyně po CT 121.

TRASA 5

Volyně - Litochovice - Čepřovice - Jiřetice - Kakovice - Marčovice - Předslavice - Úlehle - Černětice - Račí - Nišovice - Volyně, celkem asi 18 km. Z Volyně do Jiřetic po CT 1112, z rozcestí pod Jiřeticemi do Předslavic po CT 1247c a z Předslavic do Volyně po CT 1247.

Takže zdraví došli (dojeli)!

Resumé

Předkládaná práce se zabývá jedním ze svěbytných slohů lidové architektury – tzv. selským barokem – v oblasti Pošumaví příslušející do mikroregionu Vlachovo Březí, respektive do jeho blízkého okolí. Sem patří jižní Volyňsko a Vlachovobřežsko, což je kraj, kde působil zřejmě nejznámější jihočeský lidový stavitel Jakub Bursa (1813-1884), zdejší vrcholný reprezentant selského baroka.

V první kapitole je podán stručný přehled hlavních životopisných údajů tohoto v pravém smyslu slova lidového tvůrce, provázený podrobnějším popisem Bursova stavitelského umění ve dvou základních etapách jeho vývoje. Nechybí zde proto zejména přehled stavebních prvků, jimiž vyzdobil řadu štítů domů i sýpek ve vesnických usedlostech, z nichž asi 30 se dochovalo až podnes.

Druhá kapitola je věnována vybraným citacím z článku největšího regionálního znalce života a díla Jakuba Bursy profesora Josefa Brože (1866-1949), rodáka z Vlachova Březí, který pod názvem „Zedník umělec, tvůrce svérazu jihočeské vesnice“ vyšel v r. 1931 v Národopisném Věstníku Československém, ročník XXIV., číslo 1-2. Tyto citace byly vybrány hlavně z obecných úvah autora jak o lidové architektuře ve zdejších krajích, tak zejména o klíčovém významu stavitelského díla Jakuba Bursy, aby pak v závěru článku daly nahlédnout i do životního stylu tohoto svérázného člověka.

Jádrem publikace je kapitola třetí, v níž jsou podrobně popsány prakticky všechny dodnes zachované lidové stavby, u nichž je Bursovo autorství jasné a jen výjimečně sporné. Tyto objekty jsou uvedeny v abecedním pořadí sídel, v nichž se nacházejí. Nejkrásnější z nich stojí ve Vlachově Březí, Bušanovicích, Dvorech, Libotyni a Radhosticích na Vlachovobřežsku a v Jiřeticích a Předslavicích na Volyňsku.

Ve čtvrté kapitole je uveden podrobný popis 20 vybraných staveb, které stavěli jiní, ale dnes již neznámí zedničtí mistři pod nesporným stylovým vlivem Jakuba Bursy, a to hlavně kolem poloviny 19. století na Volyňsku. Tyto objekty jsou zde opět uvedeny v abecedním pořadí sídel, v nichž se nacházejí. Nejpůvabnější z nich najdeme v Černěticích, Chocholátě Lhotě, Litochovicích, Nahořanech, Nišovicích a Zechovicích.

Pátá kapitola se zabývá stručným vymezením okružních tras turistických výletů z Vlachova Březí (tři trasy) a z Volyně (dvě trasy), na kterých se zájemci - jak pěší, tak cyklisté - mohou na vlastní oči přesvědčit, jaké poklady jihočeského selského baroka se v jednotlivých sídlech mikroregionu Vlachovo Březí ukrývají.

Autory publikace jsou Mgr. Jan Křtitel Horák, ředitel ZŠ prof. J. Brože ve Vlachově Březí (1. kap.) a Mgr. Petr Luniaczek z Českých Budějovic, publicista a fotograf jihočeské lidové architektury (ostatní text včetně redigování článku prof. Brože v 2. kap. a barevné fotografie).

SEZNAM POUŽITÉ A DOPORUČENÉ LITERATURY

Brož, J.: Zedník umělec, tvůrce svérázu české vesnice, Národopisný Věstník Československý, Ročník XXIV., číslo 1.-2., Praha 1931.

Brož, J. - Horák, J. K.: Jakub Bursa, zedník umělec, Vlachovo Březí 2004.

Luniaczek, P.: Putování za jihočeskou lidovou architekturou, České Budějovice 2009.

Mencl, V.: Lidová architektura v Československu, Praha 1980.

Pešta, J.: Encyklopedie českých vesnic, díl II. Jižní Čechy, Praha 2004.

Voděra, S. - Škabrada, J.: Jihočeská lidová architektura, České Budějovice 1986.

SLOVNÍČEK VYBRANÝCH ODBORNÝCH VÝRAZŮ

atika - zeď, přesahující nad římsu a kryjící střechu

čuček - dekorativní prvek v podobě koule či šišky, ukončující štít či štítový nástavec

kapličková nika - výklenek ve zdi nebo ve štítu, ve kterém je obrázek či soška světce

křídlový štít - štít vlnitého obrysu, jehož obvod přesahuje nad rovinu střechy

nika - výklenek ve zdi

pilastr - svislý plochý dekorativní článek na fasádě s hlavicí a patkou jako u sloupu

polovalbová střecha - běžná sedlová střecha s valbičkou (polovalbou) ve vrcholu štítu

valbička (polovalba) - zkosená stříška ve vrcholu štítu

voluta (závitnice) - obvykle štukový dekorativní prvek, stáčený do tvaru spirály

Zusammenfassung

Die vorliegende Arbeit befasst sich mit dem einmaligen Baustil des südböhmischen Landes, dem sog. Bauernbarock. Sie behandelt einen Teil des Böhmerwald-Vorgebirgslandes, welcher der Mikroregion Vlachovo Březí, bzw. ihrer nahen Umgebung angehört. Es geht also um das südliche Volyně (Wolin)-Gebiet und Vlachovo Březí (Wälisch-Birkenau) mit deren Umgebung. In dieser Gegend wirkte der wohl bekannteste südböhmische Baumeister Jakob Bursa (1813 – 1884). Er war der hiesige Spitzenvertreter des Bauernbarocks.

Das erste Kapitel schildert sein Leben als Volkskünstlers im wahrsten Sinne des Wortes. Es wird ergänzt durch eine ausführliche Beschreibung seiner Baukunst in den zwei Etappen ihrer Entwicklung. Auch eine Übersicht der Bauelemente, mit denen er eine Reihe von Dorfhaus- und Speichergiebeln verzierte, ist vorhanden. Mehr als 30 von ihnen sind bis heute erhalten.

Das zweite Kapitel beschreibt das Leben und Werk von Jakob Bursa in Form von Zitaten des größten Regionalkenners Professor Josef Brož (1866-1949), geboren in Vlachovo Březí. Er veröffentlichte 1931 einen umfangreichen Artikel unter dem Titel „Künstlermaurer, Schöpfer der Eigenart des südböhmischen Dorfes“ im *Národopisný Věstník Československý* (Völkerkundlicher tschechischslawischer Anzeiger), Jahrgang XXIV., Nr. 1-2. Die ausgewählten Zitate entstammen vor allem allgemeinen Überlegungen des Autors über die Volksarchitektur in diesem Landstrich. Gleiche Aufmerksamkeit ist auch dem Bauwerk von Jakob Bursa gewidmet. Interessant sind die Bemerkungen über das Privatleben des „Künstlers“, der sich oft eigenartig benahm und am Ende sogar im Armenhaus verstarb.

Als Kern der Publikation kann wohl das dritte Kapitel angesehen werden, in dem praktisch alle bis heute erhaltenen Volksbauten beschrieben sind, bei denen Bursa als Architekt nachgewiesen ist oder es nur wenig Zweifel in dieser Frage gibt. Diese Objekte werden in alphabetischer Reihenfolge der Siedlungen aufgeführt, in den sie stehen. Die schönsten von ihnen sind in Vlachovo Březí, Bušanovice, Dvory, Libotyně und Radhostice im Gebiet um Vlachovo Březí und in Jířetice und Předslavice im Volyně-Gebiet.

Im vierten Kapitel sind 20 Bauten ausführlich beschrieben, welche von anderen Maurern erbaut wurden. Die Namen dieser „Architekten“ sind heute nicht mehr bekannt, aber sie wurden zweifellos von Bursas Baustil beeinflusst. Diese Bauten entstanden vor allem um Mitte des 19. Jahrhunderts in der Umgebung von Volyně. Die schönsten befinden sich in Černětice, Chocholatá Lhota, Litochovice, Nahořany, Nišovice und Zechovice.

Im fünften und letzten Kapitel finden Sie Ausflugsvorschläge für Rundwege, die entweder in Vlachovo Březí oder in Volyně beginnen. Interessierte Besucher, sowohl Wanderer als auch Radfahrer, können sich so mit eigenen Augen überzeugen, welche Kleinode südböhmischen Bauernbarocks sich in einzelnen Siedlungen der Mikroregion Vlachovo Březí verbergen.

Summary

The presented work deals with one of the original styles of the folk architecture – so called Country Baroque – in the Šumava region which belongs to Vlachovo Březí microregion, respectively to its close neighbourhood. It includes Volyně area and Vlachovo Březí area, which is the region where the best known South Bohemian folk architect Jakub Bursa (1813 – 84) , the local top representative of the Country Baroque, worked.

In the first chapter there is the short survey of the main biographical data of this, in the real sense of word, folk creator, followed by the more detailed description of Bursa's architectural art in the two basic periods of his development. It mainly includes the survey of the architectural elements he used to decorate a number of gables of houses and grain elevators in country holdings of which about 30 have been preserved up till now.

The second chapter is dedicated to the chosen quotations from the article of the greatest regional specialist in the life and work of Jakub Bursa professor Josef Brož (1866 – 1949) a native from Vlachovo Březí which was published under the title “A Bricklayer, An Artist, A Creator of The Originality of A South Bohemian Village” in 1931 in the Ethnographic Czech and Slavonic Gazette, volume XXIV, number 1 – 2. These quotations were chosen mainly from the author's general essays about the folk architecture in the local region as well as about the cardinal importance of Jakub Bursa's architectural work, and in the conclusion of the article they show us the life style of this peculiar person, too.

Chapter three is the core of the publication. There are described in details of all the preserved folk buildings where the Bursa's authorship is clear or only exceptionally debatable. These buildings are given in the alphabetical order of the seats where they are situated and the most beautiful ones are in Vlachovo Březí, Bušanovice, Dvory, Libotyň and Radhostice in Vlachovo Březí area and in Jiřetice and Předslavice in Volyně area.

In the fourth chapter there is the detailed description of 20 chosen buildings which were built by the other today unknown masters bricklayers under the indisputable Jakub Bursa's style influence, mainly in the half of the 19th century in Volyně area. These buildings are again given in the alphabetical order of the seats where they are situated and the most picturesque ones can be found in Černětice, Chocholatá Lhota, Litochovice, Nahořany, Nišovice and Zechovice.

The fifth chapter deals with the short specification of the round routes of tourist excursions from Vlachovo Březí (three routes) and from Volyně (two routes) where the interested persons – both hikers and cyclists – can see for themselves what treasures of South Bohemian Country Baroque are hidden in the individual seats of the Vlachovo Březí microregion.

MAS Rozkvět zahrady jižních Čech

Monika Hůrská

Místní akční skupina (zkráceně MAS), resp. občanské sdružení Rozkvět zahrady jižních Čech má 26 členů (včetně členství 2 mikroregionů – Chelčicko-Lhenického a Blata). Zájmové území MAS tvoří venkovský region 16 obcí s 56 místními částmi. Celkový počet obyvatel činí více než 12 tisíc a zájmové území se rozkládá na 26 624 ha. Území této MAS se nachází v severozápadní části okresu České Budějovice a sousedících regionech Strakonicka a Prachaticka. Je tvořeno dvěma mikroregiony – Chelčicko-Lhenickým (s obcemi Chelčice, Libějovice, Malovice, Mičovice, Lhenice a Truskovice) a Svazkem obcí Blata (zahrnující Čejkovice, Dívčice, Dříteň, Hlavatce, Mydlovary, Pištín, Olešník, Sedlec, Zahájí a Zliv) a obcí Nákří.

Tato místní akční skupina byla založena v únoru roku 2004 na základě iniciativy Chelčicko-Lhenického mikroregionu s vizí využít pracovní metody LEADER ke spojení místních aktérů s cílem rozvinout venkovský region území MAS. Záměrem bylo především podpořit rozvoj malého a středního podnikání v oblasti zdejší specifické zemědělské produkce zaváděním nových know-how. MAS je nyní složena z vyvážené skupiny partnerů z různých socioekonomických sektorů území, nadále zůstává otevřenou strukturou a systematicky oslovuje své potenciální zájemce o činnost MAS a program LEADER.

Cílem je podílet se na tvorbě a realizaci integrovaných strategií rozvoje venkovského regionu a vést účastníky partnerství na místní úrovni k vyššímu využití potenciálu jejich území. Záměrem je především zavádění nových forem zlepšování kvality života ve venkovských oblastech, posilování ekonomického prostředí, místní hospodářský rozvoj a zhodnocování přírodního a kulturního dědictví, a tím zlepšení organizačních schopností venkovského regionu.

ZKUŠENOSTI MAS

V letech 2004 a 2005 se MAS úspěšně zúčastnila programu LEADER ČR, a to s programem Inovace a moderní komunikace – Budoucnost v jižních Čechách (r. 2004) a Inovace a komunikace – Rozkvět zahrady jižních Čech (r. 2005). V letech 2006 a 2007 realizovalo zájmové území MAS projekt LEADER+,c (osvojování schopností), který byl financován z Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. V roce 2008 byl zrealizován projekt Vzdělávání, který byl spolufinancován EU v rámci Programu rozvoje venkova. V letošním roce se uskuteční 1. výzva k strategickému plánu LEADER (2008-2013) v projektu Květy, plody a lidé Zahrady jižních Čech.

PŘESHraniční Spolupráce

MAS se v letech 2008 a 2009 podílela na dvou projektech spolupráce MAS s obcemi/sdružením obcí Lalling v Bavorsku – první projekt byl spolufinancován EU v rámci Programu přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko. Další projekt Nacházení společných tradic byl spolufinancován z Dispozičního fondu ČR – Bavorsko.

Spolupráce s ostatními MAS

Od roku 2004 MAS Rozkvět zahrady jižních Čech spolupracuje se sousední MAS CHANCE IN NATURE – LAG, kterou konzultačně podpořila při přípravě projektu LEADER+. V roce 2006 se MAS Rozkvět podílela na organizaci a realizaci Prepare Gathering 2006, Traveling Workshop. V roce 2007 se stala regionálním partnerem projektu Cammini d'Europa pro období 2007–2013 a byla s místní akční skupinou CHANCE IN NATURE – LAG podepsána partnerská smlouva a zřízena koordinační skupina. V letošním roce jsou úspěšně realizovány dva projekty Spolupráce v programu PRV, a to Rozvoj lidských zdrojů – Šance pro další rozkvět regionu a Dědictví regionu: po stopách předků. Jedním z výstupů tohoto projektu je i tato brožura.

TIPY NA VÝLET

Znáte písničku, jak sedlák Jakub Kubata dal život za Blata? Jeho pomník, který se stal symbolem celého mikroregionu Blata, najdete u nás – na Dívčicku u Zbudova. Potom se můžete zastavit v Plástovicích, kde vzniklo v rámci programu rozvoje venkova ČR Informační centrum jihočeského selského baroka, zaměřené na architekturu typickou pro toto území. Z Blat zamíříme do Chelčic, jihočeské Vesnice roku 2000. Zde najdeme Památník Petra Chelčického, který je jediným uceleným muzeem toho myslitele v Evropě. V libějovicko-lomecké oblasti se nachází živé poutní místo Lomec s překrásným barokním kostelem Jména Panny Marie. Okolní krajina tohoto poutního místa vás okouzlí svým klidem a harmonií, která tu vládne po celý rok. Přes Rábín a Krtely se pak mezi sady, poli a lesy okolo zámku Kratochvíle dostanete až na Lhenicko. Přes Lhenicko vedla již v 10. století slavná Linecká stezka, která spojovala Čechy s rakouskými zeměmi a sloužila zejména pro dopravu soli a dobytka. Její zbytky jsou doposud patrné u obce Vodice. Vodice sama o sobě je vesnickou památkovou rezervací.

Toto je jen několik z mnoha míst, na která bychom Vás rádi pozvali. Ale přijďte se podívat sami, protože u nás je hezky.

Die örtliche Aktionsgruppe (abgekürzt MAS), eventuell der Bürgerverein Aufblühen des Gartens Südböhmen, hat 26 Mitglieder (einschließlich der Mitgliedschaft von 2 Mikroregionen Chelčice-Lhenice und Blata). Das Interessengebiet MAS bildet die dörfliche Region von 16 Dörfern mit 56 Ortsteilen. Die Gesamtzahl der Einwohner beträgt mehr als 12 000 Einwohner und die Fläche des Interessengebietes beträgt 266,24 km².

Diese Aktionsgruppe wurde im Februar 2004 auf der Grundlage der Initiative der Mikroregion Chelčice-Lhenice gegründet. Das Ziel war, die Arbeitsmethode LEADER zur Verbindung der örtlichen Akteure zu verwenden, damit die dörfliche Region des Gebietes MAS weiter entwickelt wird. Das Ziel lag vor allem in der Unterstützung der kleinen und mittleren Unternehmertätigkeit im Bereich der spezifischen örtlichen Agrarproduktion auf der Grundlage der Einführung des neuen Know-How. Die Gruppe MAS besteht jetzt aus ausgeglichener Gruppe der Partner aus verschiedenen soziologischen und wirtschaftlichen Bereichen des Gebiets. Sie hat offene Struktur und die Gruppe spricht systematisch potenzielle Bewerber an, die sich um die Tätigkeit der Gruppe MAS und um das Programm LEADER interessieren.

In den Jahren 2004 und 2005 hat sich MAS erfolgreich am Programm LEADER ČR beteiligt, in den Jahren 2006 und 2007 wurde das Projekt LEADER+,c realisiert. Im Jahre 2008 wurde das Projekt Bildung durchgeführt, das im Rahmen des Programms zur Entwicklung des Landes durch die EU mitfinanziert wurde.

MAS beteiligte sich im Jahre 2008 an zwei Projekten der Zusammenarbeit der Gruppe MAS mit den Dörfern/Vereinen der Dörfer Lalling in Bayern – das erste Projekt wurde durch die EU im Rahmen der übergrenzüberschreitenden Zusammenarbeit zwischen der Tschechischen Republik und Bayern mitfinanziert. Das zweite Projekt „Finden der gemeinsamen Traditionen“ wurde aus dem Dispositionsfond der Tschechischen Republik und Bayern mitfinanziert.

Die Gruppe MAS Aufblühen des Gartens Südböhmen arbeitet mit benachbarter Gruppe MAS Chance in Nature – LAG zusammen und beteiligte sich an der Durchführung der Maßnahme Prepare Gathering 2006, Traveling Workshop. Im Jahre 2007 wurde sie zum Regionalpartner des Projektes Cammini d'Europa für den Zeitraum 2007 – 2013. Aus der Zusammenarbeit mit LAG Chance in Nature wurden 2 Projekte vorgestellt – „Entwicklung der menschlichen Ressourcen – Chance für weiteres Aufblühen der Region“ und „Erbschaft der Region: Nach Spuren der Vorväter“. Eine der Maßnahmen dieses Projektes ist auch dieses Taschenbuch.

The Local Action Group (in short: LAG), or, as the case may be, Citizens' Association Southern Bohemian Garden in Blossom has 25 members (including the membership of two micro-regions Chelčicko-Lhenický and Blata). The interest area of the LAG is composed of the countryside region including 16 municipalities with 56 local districts. The total number of inhabitants is more than 12 thousand and the interest area comprises 26,624 ha.

This Local Action Group was founded in February 2004 based on the initiative of the Micro-region Chelčicko-Lhenicko having the vision of exploitation of LEADER methods to bring local participants together aiming to develop the countryside region in the LAG area. The purpose was to provide support for development of small and medium sized businesses in the area of the local specific agricultural production using the implementation of new know-how, in particular. At the moment, the LAG is composed of well balanced group of partners coming from different social-economical sectors of the area. At the same time, it remains open structure and systematically addresses persons potentially interested in participation on LAG activities and LEADER+ Program.

In the 2004 and 2005, the LAG successfully participated in LEADER CR Program, in the 2006 and 2007 the LEADER1c Project was executed. In the 2008, the Educational project co-financed by the EU within the Countryside Development Program was realized.

In the 2008, the LAG participated on two projects of the LAG cooperation with municipalities/group of municipalities Lalling in Bavaria – the first project was co-financed by the EU within the framework of the CR-Bavaria Cross-border cooperation program. The other project “Finding common traditions” was co-financed from the Dispositional Fund CR – Bavaria.

The Southern Bohemian Garden in Blossom LAG cooperates with the neighbor LAS Chance in Nature – LAG, it participated on the execution of the Prepare Gathering 2006, Traveling Workshop. In the 2007 it became the local partner of the Cammini d'Europa project for the period 2007–2013. Based on the cooperation with the LAG Chance in Nature two projects were submitted, namely Human Resources Development – Chance for further development of the region and Heritage of the region – In the track of forefathers. This brochure is one of the results of this project.

CHANCE IN NATURE – LAG

Jana Benešová

Občanské sdružení CHANCE IN NATURE – LOCAL ACTION GROUP vzniklo v roce 2004 v západní části jižních Čech a sdružuje 38 obcí na území tří mikroregionů – Vlachovo-březska, Prachaticka, Čkyňska a několik samostatných obcí. Členy o.s. jsou obce: Bohumilice, Bohunice, Bošice, Budkov, Bušanovice, Čepřovice, Čkyně, Drslavice, Dub, Dvory, Hoštice, Husinec, Chlumany, Chroboly, Kratušín, Ktiš, Lažiště, Lčovice, Lipovice, Litochovice, Malenice, Milejovice, Nebahovy, Prachatice, Předslavice, Radhostice, Strunkovice nad Blanicí, Šumavské Hoštice, Těšovice, Tvrzice, Újezdec, Vacov, Vlachovo Březí, Záblatí, Zábrdí, Zálezly, Žárová, Žernovice. Celková rozloha území je 446 km² a žije zde bezmála 27 tisíc obyvatel. Území dlouhodobě vykazuje společné charakteristiky. Jedná se o oblast Předšumaví, kde se podmínky geografické, historické ani ekonomické neliší. Oproti jiným oblastem vykazuje území CHANCE IN NATURE – LAG jednotnost v oblasti silného ekologického cítění, potřeby partnerství a malém využívání inovací.

Členem sdružení mohou být fyzické osoby a právnické osoby, které souhlasí se stanovami a cíli sdružení. O přijetí za člena sdružení rozhoduje na základě písemné přihlášky rada sdružení. Členem sdružení se může bezplatně stát kdokoli, třeba i jednotlivý občan, pokud má pocit, že svou činností může a chce ovlivnit rozvoj regionu, vnášet do rozvoje vlastní nápady a kreativitu.

Hlavními prioritami činnosti LAG jsou: partnerství, podnikání, lidské zdroje, a životní prostředí.

V rámci priority partnerství, má LAG zkušenosti s realizací projektů na bázi místního partnerství a to především díky úspěšné strategii LEADER+ s tématem „Využívání know-how a nových technologií ke zvýšení konkurenceschopnosti místních produktů a služeb“. V rámci realizace strategie bylo podpořeno 28 projektů v celkovém objemu alokovaných prostředků cca 12,5 milionu Kč. Na projekt LEADER+ navazuje v současné době realizovaný LEADER 2007–2013, v jehož rámci jsou přerozdělovány finanční prostředky úspěšným žadatelům na území LAG. Souběžně s touto aktivitou probíhá realizace projektů spolupráce s MAS Rozkvět zahrady Jižních Čech. Prvním z projektů je „Dědictví regionu: po stopách předků“, v jehož rámci byla vytvořena tato brožura a památník Petra Chelčického v Chelčicích. Druhý projekt spolupráce „Rozvoj lidských zdrojů – Šance pro další rozkvět regionu“ je zaměřen na vytvoření komunitních center v regionu spolupráce.

Druhou prioritou o.s. je podnikání, které reprezentuje projekt „Cesty Evropy“ realizovaný od července 2008 a zaměřený na propagaci historických a kulturních památek v regionu a podporu cestovního ruchu. Projekt je v tomto směru přípravou na mezinárodní spolupráci.

Třetí prioritou lidské zdroje je zaměřena mimo jiné na zlepšení poskytování sociálních služeb. Na základě toho proběhla v roce 2007 realizace projektu „Komunitní plánování sociálních služeb“, jehož cílem bylo vytvořit místní partnerství poskytovatelů, uživatelů a zadavatelů sociálních služeb a za účasti široké veřejnosti zpracovat komunitní plán sociálních služeb. Výsledkem akce je Katalog poskytovatelů sociálních služeb dostupný veřejnosti na všech obecních úřadech a v knihovnách regionu o.s. Do budoucna by LAG ráda navázala dalším pokračováním komunitního plánování na svém území.

Za poslední prioritu je považováno životní prostředí zastoupené projektem „Šance pro venkovské školy – znalosti, schopnosti, dovednosti“, jehož cílem je formou partnerství tří základních škol a neziskové organizace vytvořit podmínky pro uplatnění moderních forem výuky především v oblasti environmentální problematiky, využití interaktivních informačních technologií a udržitelného rozvoje.

V budoucnosti LAG plánuje v rámci čtyř vytyčených priorit realizovat další zajímavé projekty z okruhu obnovitelných zdrojů energie, rozvoje lidských zdrojů a cestovního ruchu, konkrétně v oblasti hipoturistiky.

TIPY NA VÝLET

Region LAG je z kulturně-historického hlediska zajímavý počtem památek typu hradišť a mohylových pohřebišť, které dokladují osídlení lokality již v dávných historických dobách. Ze starých sídlišť šlechty můžeme zmínit zříceninu hradu Hus nad Blanicí ze 14. století na ochranu Zlaté stezky. Zámky lze najít ve Vlachově Březí, Dubu, Bohumilicích, Lčovicích, barokní ve Čkyni. Památník reformátora Mistra Jana Husa v Husinci na řece Blanici byl spolu se sochou Mistra Jana od K. Lidického v roce 1978 prohlášen za národní kulturní památku. Ve Vlachově Březí je také farní kostel Zvěstování Panny Marie, křížová cesta ke kapli sv. Ducha či židovský hřbitov, ve Čkyni kromě zámku stojí kostel a židovský hřbitov. Město Prachatice nabízí návštěvníkům a obyvatelům svoji renesanční atmosféru, zastřenou jen částečně novějšími empírovými přestavbami. Zachovalé historické budovy byly důvodem vyhlášení historického jádra města Městskou památkovou rezervací v roce 1981. Ve středověku nastal důležitý předěl pro život obyvatel regionu – vznikla Zlatá stezka, která jako součást středověkého dopravního systému ve střední Evropě spojovala české země s Podunajím a se zeměmi na jih od něj. Místo soli se do Pasova, Lince či Vídně vyváželo vlachovobřežské sukno či lhenické třešně.

Důležitou akcí pro zvýšení potenciálu území v oblasti cestovního ruchu zejména v severní části LAG bylo natočení série filmů režiséra Zdeňka Trošky Slunce, seno... v Hořticích nad Volýňkou. Obec Hořtice je také spojena s odkazem Michala Tučného a každoroční populární akcí „Stodola Michala Tučného“. Tyto atraktivita lákají do obce a regionu každoročně velký počet turistů.

Die bürgerliche Vereinigung CHANCE IN NATURE – Lokale Aktionsgruppe wurde 2004 im westlichen Teil Südböhmens von 38 Gemeinden gegründet und besteht primär aus drei Mikroregionen – Vlachovo Březí, Prachatice und Čekyně. Sie deckt ein Gebiet von 446 km² mit fast 27.000 Einwohnern ab. Schwerpunkte in der Zielsetzung der LAG sind Partnerschaften fördern, Unternehmensförderung, Förderung des Arbeitsmarktes und nachhaltige Umweltförderung.

Im Rahmen der Zielsetzung Partnerschaften fördern realisierte die LAG die Projekte LEADER+: „Förderung von Know-how und neuen Technologien zur Erhöhung der Konkurrenzfähigkeit lokaler Produkte und Dienstleistungen“. Es wurden insgesamt 28 Projekte für 12,5 Mio. CZK gefördert. Derzeit schöpft man Finanzmittel aus LEADER 2007 – 2013. Zugleich läuft das Projekt „Rozkvět zahrady Jižních Čech“ (Aufblühende Gärten Südböhmens). Für das erste Projekt in diesem Rahmen „Erbe der Region: auf den Spuren der Vorfahren“ wurden diese Broschüre und das Petr-Chelčický-Denkmal in Chelčice geschaffen. Ein weiteres Projekt trägt den Namen „Arbeitskraftpotentiale fördern – eine Chance für die Regionalentwicklung“.

Die Zielsetzung Unternehmensförderung wird in dem Projekt „WEGE EUROPAS“ realisiert. Seit Juli 2008 werden der Fremdenverkehr und die Erhaltung von kulturhistorischen Denkmälern in der Region unterstützt. Eine internationale Fortsetzung ist geplant.

Die Zielsetzung Förderung des Arbeitsmarktes ist vor allem sozial ausgerichtet. Das Projekt „Gemeinschaftliche Planung von sozialen Diensten“ startete 2007 und möchte Partnerschaften zwischen Trägern, Beziehern und Zuteilenden auf die Beine stellen. Ein Katalog von Anbietern sozialer Dienstleistungen, welcher in Gemeindeämtern und Bibliotheken des LAG-Gebiets erhältlich ist, ist ein Ergebnis. Eine Fortsetzung ist geplant.

Der Schwerpunkt nachhaltige Umweltförderung ist im Projekt „Chancen für ländliche Schulen – Kenntnisse, Fähigkeiten, Fertigkeiten“ realisiert. In drei Grundschulen und gemeinnützigen Vereinen sollen so die Voraussetzungen für moderne Umweltbildung, interaktiven Informationstechnologien und nachhaltige Entwicklung geschaffen werden.

Die LAG plant derzeit weitere interessante Projekte in den Bereichen erneuerbare Energiequellen und Energiesparen, Förderung des Arbeitskräftepotentials und des Tourismus, z.B. im Sektor Reiten.

The civic association CHANCE IN NATURE – LOCAL ACTION GROUP originated in 2004 in the western part of Southern Bohemia and it associates 38 villages in the locality of three microregions – Vlachovo Brezi, Prachatice, Ckyne. The whole area of the locality is 446 km² with the population of 27 thousand people. The main precedence of LAG is: Partnership, Business, Manpower and Environment.

In the frame of the precedence Partnership LAG carried out the projects LEADER+: „Using Know-How And New Technologies for the Rise of the Competitiveness of Local Products and Services.“ There were supported 28 projects for ca CZK 12.5 million. Now LEADER 2007 – 2013 is going on. At the same time the projects with LAG The Flowering of the South Bohemia Garden are in progress. The first project is: „The Heritage of the Region: Tracking the Ancestors“ in whose frame this booklet and the monument to Petr Chelčický were made. Another project is „The Development of Manpower – the Chance for the Other Flowering of the Region.“

Since July 2008 the preference Business has been represented by the project „WAYS OF EUROPE“ specializing in the publicity of historical and cultural sights in the region and the tourism. The project will continue in the international level.

Manpower specializes among the others in the improvement of social services. „The Community Planning of Social Services“ from 2007 wanted to create the local partnership of providers, users and customers of social services. Its result is the Catalogue of Providers of Social Services available in local authorities and libraries of the region. The continuation of the community planning is being prepared.

The last preference is the Environment with the project “Chance for Country Schools – Knowledge, Abilities, Skills”. Three primary schools and non-profit-making organizations make conditions for modern forms of learning in the sphere of environment, interactive information technologies and sustainable development.

LAG is planning the implementation of the other interesting projects for renewable resources of energy, development of manpower and tourism, e.g. hipotourism.

Selské baroko Jakuba Bursy

© Mgr. Jan Křtitel Horák, Mgr. Petr Luniaczek

© Foto: Mgr. Petr Luniaczek

© Obálka: Mgr. Eva Boříková

Německé překlady: Mgr. Josef Štemberk, Ing. Jan Krejčí

Anglické překlady: Mgr. Libuše Tesařová, Tomáš Krejčí

Jazyková redakce: Mgr. Markéta Cinádrová

Grafická úprava a sazba: Václav Mach

Tisk: Irena Kadečková - Tiskárna, Heydukova 315, 386 01 Strakonice

Vydalo Občanské sdružení CHANCE IN NATURE – Local Action Group,

Archiváře Teplého 102, 387 06 Malenice

1. vydání, 2009

**Realizováno v rámci projektu „DĚDICTVÍ REGIONU: po stopách předků“,
tento projekt je spolufinancován Evropskou unií z Evropského zemědělského fondu
pro rozvoj venkova v rámci opatření: III.2.2.**

Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova, a IV.2.1.

Realizace projektů spolupráce Programu rozvoje venkova.

CHANCE IN NATURE
LOCAL ACTION GROUP

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí